

20.8.2026

Valtioneuvoston kanslialle:

Asia: Lausuntopyyntö työryhmäraportista: EU:n monivuotisen rahoituskehyksen 2028–2034 kumppanuussuunnitelman hallintorakenteen valmistelu

Viite: Lausuntopyyntönne 30.6.2026, diaarinumero VN/7088/2026-VNK-7

1 Yleiset näkemykset työryhmäraportista

OAJ kiittää mahdollisuudesta lausua EU:n monivuotisen rahoituskehyksen 2028–2034 kumppanuussuunnitelman hallintorakenteen valmistelusta. OAJ pitää hyvänä, että erilaisia hankerahoituksia kootaan yhteen ja kevennetään hankerahoituksen byrokratiaa, mutta muistuttaa, että uudistuksessa ei saa hukata alueellista ja sektorikohtaista osaamista, jota erilaisilla toimijoilla ja sidosryhmillä on. Ehdotettu uudistus on kokonaisuutena mittava, minkä vuoksi valmistelussa on erityisen tärkeää varmistaa avoin, aito ja vaikuttava kumppanuusperiaatteen toteutuminen. OAJ katsoo, että myös EU:n tutkimusrahoituksen hakukäytänteitä olisi selkeytettävä ja yksinkertaistettava, sillä ei ole yhdenkään jäsenvaltion etu, että tutkijoiden aikaa kuluu kohtuuttomasti hakemusbyrokratiaan.

2 Näkemykset kansallisen ja alueellisen kumppanuussuunnitelman valmistelusta (esim. aikataulu, menettelyt, kumppanuuslähestymistapa, säädösvalmistelu, suunnitelman rakenne)

OAJ pitää tärkeänä, että jatkovalmistelussa ovat mukana kaikki oleelliset tahot, mukaan lukien opetus- ja kulttuuriministeriö, jonka rooli raportissa jää uupumaan. Tämä ei kuitenkaan yksin riitä, vaan jatkovalmistelussa on varmistettava, että kumppanuusperiaate toteutuu aidosti ja että sekä yliopistoilla että ammattikorkeakouluilla on pysyvä ja riittävän vahva edustus kumppanuussuunnitelman valmistelua, toimeenpanoa, seurantaa, väliarviointeja ja strategisten painopisteiden määrittelyä tukevissa rakenteissa. Esimerkiksi ammattikorkeakouluja ei tule nähdä vain lausunnonantajina tai yksittäisinä hanketoimijoina, vaan strategisina kumppaneina, tiedon tuottajina, ennakointiosaamisen lähteinä sekä alueellisten innovaatioekosysteemien rakentajina. Kumppanuusperiaate toteutuu vain, jos sidosryhmät osallistuvat koko valmisteluprosessiin eivätkä pelkästään lausuntokierroksella. Kansallisen koordinaation rinnalla on lisäksi säilytettävä riittävä joustavuus alueiden erilaisiin kehittämistarpeisiin vastaamiseksi sekä mahdollisuus hyödyntää alueellisia vahvuuksia ja erikoistumista.

20.8.2026

3 Kumppanuusrahaston tavoitteiden huomiointi ja painottaminen kumppanuussuunnitelman valmistelussa

OAJ pitää tärkeänä, että koulutus ja osaaminen ovat keskeisiä Suomen painopisteitä alue- ja rakennepolitiikan sekä sosiaalisen yhteenkuuluvuuden tavoitteissa. NRP-suunnitelman erityistavoitteet ovat yleisellä tasolla kannatettavia. OAJ korostaa kuitenkin, että TKI-toiminta, korkeatasoinen osaaminen ja koulutus eivät ole yksi painopiste muiden joukossa, vaan keskeinen edellytys myös kilpailukyvn, digitalisaation, puhtaan siirtymän, turvallisuuden, resilienssin, demokratian ja tasa-arvon tavoitteiden saavuttamiselle. Sen vuoksi tutkimus, kehittäminen, innovaatiot, osaaminen, korkeakoulutus ja niihin liittyvät investoinnit on nostettava kumppanuussuunnitelman keskiöön. Korkeakoulujen TKI- ja opetustoiminta tulee nähdä kaikkia tavoitteita tukevana poikkileikkaavana elementtinä, ja niiden asiantuntemusta tulee hyödyntää laajasti valmistelussa sekä toimeenpanon seurannassa. Raportissa ja jatkovalmistelussa on tärkeää puhua yliopistojen sijaan korkeakouluista ja tutkimusorganisaatioista, koska ammattikorkeakoulut ovat ohjelmien keskeisiä toimijoita innovaatioiden ja osaamisen tuottajina, yritysysteistyön toteuttajina, aluekehityksen vahvistajina ja koko Suomen kattavana korkeakoulusektorina. Varsinkin ammattikorkeakoulut ja ammatilliset oppilaitokset ovat tehneet merkittävää alueellista kehittämistyötä ja vaikuttavaa yhteistyötä elinkeinoelämän kanssa ESR-rahoituksen turvin. Tätä hyvää toimintaa ei saa uudistuksessa unohtaa tai hukata, vaan sen vaikuttavuutta ja strategista käyttöä on vahvistettava. Raportissa todetaan, että työllisyyttä ja osaavan työvoiman saatavuutta parannetaan rahoittamalla työssä oppimista ja koulutuksen kehittämistä sekä tarjoamalla tukea työnhakijoille ja työnantajille työllistymisen ja työllistämisen edistämiseksi. Raportissa mainitaan myös tarve lisätä korkeakoulutuksen tarjontaa aloilla, joilla on erityistä kysyntää, sekä panostaa täydennys- ja uudelleen koulutukseen osaamisvajeen paikkaamiseksi. Koulutuksen kehittäminen on osa laajempaa tavoitetta vahvistaa kilpailukykyä ja osaamista sekä vastata väestörakenteen muutoksiin. Nämä kaikki tavoitteet ovat kannatettavia, mutta OAJ muistuttaa, että niiden saavuttamiseen ei riitä vain EU:n hankerahoitus, vaan ne tarvitsevat myös kansallisen suunnitelman ja riittävät resurssit toteutuakseen.

OAJ pitää välttämättömänä, että kansallisia T&K-panostuksia tarkastellaan aidosti kansallisina lisäpanostuksina eikä niiden tasoa rakenneta laskennallisesti EU-rahoituksen varaan. Kilpaillun EU-rahoituksen sisällyttäminen kansallisen T&K-rahoituksen tavoitteiden täyttämiseen hämärtää rahoitusvastuita ja voi heikentää kotimaisen tutkimus- ja innovaatiopolitiikan pitkäjänteisyyttä. EU-rahoituksen tulee täydentää kansallista ja alueellista TKI-rahoitusta, ei korvata sitä eikä vähentää valtion vastuuta vahvan kansallisen rahoituspohjan turvaamisesta.

Eri rahoitusinstrumenttien väliset synergiat on rakennettava aidosti osaksi valmistelua. Kansallisen kumppanuussuunnitelman tulee muodostaa strateginen jatkumo Horisontti Euroopan, tulevan European Competitiveness Fundin sekä kansallisten ja alueellisten rahoitusinstrumenttien kanssa. Raportissa nostetaan esiin työnjaon selkeyttäminen ja päällekkäisyyksien välttäminen kumppanuusrahaston, kilpailukykyrahaston ja

20.8.2026

Horisontti Euroopan välillä. OAJ pitää tärkeänä, että samalla tunnistetaan kilpaillun EU-rahoituksen, kansallisen rahoituksen ja alueellisen rahoituksen toisiaan täydentävä rooli. Kilpaillut EU-rahoitusohjelmat eivät korvaa kansallisia tai alueellisia TKI-investointeja, vaan täydentävät niitä. Menestyminen tiukassa rahoituskilpailussa edellyttää, että kansallinen TKI-järjestelmä on vahva ja korkeatasoinen. Tavoitteena tulee olla rahoitusinstrumenttien yhteensovittaminen, tutkimus-, innovaatio- ja investointiketjujen tukeminen sekä Suomen EU-rahoituksen vaikuttavuuden vahvistaminen.

Yliopistot ja ammattikorkeakoulut ovat kyenneet yhdistämään EU-rahoitusta, kansallista rahoitusta ja alueellista rahoitusta esimerkiksi alueellisten osaamis- ja innovaatioekosysteemien vahvistamiseen, TKI-kapasiteetin sekä tutkimus- ja teknologiainfrastruktuurien rakentamiseen sekä kansainvälisesti kilpailukykyisen huipputaamisen luomiseen. Ammattikorkeakoulujen erityinen vahvuus on niiden tiivis yhteistyö yritysten ja julkisen sektorin kanssa, kyky edistää innovaatioiden nopeaa käyttöönottoa sekä alueellisesti koko Suomen kattava rooli kansallisen kilpailukykyyn vahvistamisessa. Nämä hyvät käytännöt tulee huomioida kumppanuussuunnitelman valmistelussa.

Olennaista on myös, että tulosperusteisessa mallissa tunnistetaan erilaisten uudistusten ja investointien erilaiset vaikutusmekanismit ja aikajänteet. Tutkimuksen, korkeakoulutuksen ja osaamisen kehittämisen tulokset näkyvät usein vasta pidemmällä aikavälillä, mutta ne luovat perustan kestäväälle talouskasvulle, innovaatioille ja kilpailukyvyille. Kansallisten mittareiden ja välitavoitteiden määrittelyssä on siksi huolehdittava siitä, että myös pitkäjänteiset osaamis- ja TKI-investoinnit voivat menestyä rahoituksen kohdentamisessa.

Uudistuksen tavoitteena tulee lisäksi olla ohjelmahallinnon merkittävä keventäminen, haku- ja raportointimenettelyjen selkeyttäminen sekä resurssien kohdentaminen hankkeiden vaikuttavaan toteuttamiseen hallinnon sijasta. Hallinnollisen taakan tulee pysyä kevyenä, raportointijärjestelmien tulee tukea vaikuttavaa toteutusta ja tarpeetonta hallinnollista kuormitusta tulee välttää.

4 Muuta huomioitavaa

Yhteenveto

- OAJ kannattaa EU-rahoituksen kokoamista ja hallinnon keventämistä, mutta korostaa, että uudistuksessa on säilytettävä alueellinen ja sektorikohtainen osaaminen sekä varmistettava aito kumppanuusperiaatteen toteutuminen koko valmisteluprosessin ajan.

20.8.2026

- OAJ pitää välttämättömänä, että opetus- ja kulttuuriministeriö, korkeakoulut, tutkimusorganisaatiot ja alueelliset toimijat ovat vahvasti mukana kumppanuussuunnitelman valmistelussa, toimeenpanossa ja seurannassa.
- Koulutus, osaaminen, korkeakoulutus ja TKI-toiminta tulee nostaa kumppanuussuunnitelman keskiöön, sillä ne ovat edellytys kilpailukyvyille, digitalisaatiolle, puhtaalle siirtymälle, turvallisuudelle ja alueelliselle kehitykselle.
- Kilpaillun EU-rahoituksen tulee täydentää, ei korvata, kansallisia ja alueellisia TKI-investointeja; vahva kansallinen rahoituspohja on edellytys Suomen menestymiselle EU-rahoituskilpailussa.
- Tulospohjaisissa mallissa on huomioitava osaamis- ja TKI-investointien pitkä aikajänne sekä pidettävä haku-, raportointi- ja hallintomenettelyt kevyinä ja vaikuttavaa toteutusta tukevin.

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ

Nina Lahtinen
koulutuspolitiikan johtaja

Niina Jurva
koulutuspolitiikan päällikkö